

**महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ व
जिल्हाधिकारी यांच्या मार्फत पर्यटन व
सांस्कृतिक महोत्सव साजरे करणेबाबत.**

**महाराष्ट्र शासन
पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग,
शासन निर्णय, क्रमांक टीडीसी २०१०/१/प्र.क्र.२२/पर्यटन,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक - ०४/०२/२०१०**

प्रस्तावना :

महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळामार्फत खालील प्रमाणे पर्यटन स्थळांच्या प्रसिध्दी व प्रचलनासाठी महोत्सव आयोजित करण्यात येत असत.

अनु क्र.	महोत्सवाचे नांव	महिना	आयोजक
१.	सोलापूर महोत्सव	जानेवारी	जिल्हाधिकारी व म.प.वि.म.
२.	एलिफंटा महोत्सव	फेब्रुवारी	म.प.वि.म.
३.	बाणगंगा	जानेवारी	म.प.वि.म. व इंडियन हेरिटेज सोसायटी
४.	कोल्हापूर दसरा महोत्सव	ऑक्टोबर	जिल्हाधिकारी व म.प.वि.म.
५.	कालीदास महोत्सव	नोव्हेंबर	जिल्हाधिकारी व म.प.वि.म.
६.	वेरुळ औरंगाबाद महोत्सव	नोव्हेंबर	जिल्हाधिकारी व म.प.वि.म.
७.	चिखलदरा महोत्सव	डिसेंबर	जिल्हाधिकारी व म.प.वि.म.

त्याचप्रमाणे जिल्हाधिकारी जिल्ह्यातील पर्यटन स्थळांच्या प्रसिध्दी व प्रचलनासाठी तसेच पर्यटकांच्या वाढीसाठी सदर महोत्सव साजरे करतात. जिल्हाधिकारी यांना सदर महोत्सवासाठी "प्रसिध्दी" या लेखाशिर्षाखाली रुपये ५.०० लाखाच्या मर्यादेत निधी उपलब्ध करून देण्यात येतो. महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ "प्रसिध्दी" या लेखाशिर्षाखाली उपलब्ध करून दिलेल्या निधीतून/केंद्रीय अर्थसहाय निधीतून महोत्सवासाठी खर्च करते.

बाणगंगा व एलिफंटा हे महोत्सव हे महामंडळ आयोजित करते तथापि राज्य पुरातत्व विभाग यांच्याद्वारे बाणगंगा तलावाच्या दुरुस्तीचे काम सुरु असल्यामुळे सन २००८ व सन २००९ या वर्षात महोत्सव भरविण्यात आला नाही. तसेच दिनांक २६ नोव्हेंबर २००८ रोजी अतिरेक्यांच्या आत्मघाती पार्श्वभूमीवर सुरक्षिततेच्या दृष्टीकोनातून एलिफंटा महोत्सवाचे आयोजन करण्यात आलेले नाही.

रोट १/एच-२६५२[५००-३-१०]-१

राज्यातील पर्यटनाच्या दृष्टीने सांस्कृतिक महोत्सव आयोजित करणे. त्या त्या विभागातील पर्यटन स्थळांचा इतिहास, सांस्कृतिक महत्त्व, ऐतिहासिक कागदपत्रे, भिंती चित्रे संवर्धन करणे, पर्यटन स्थळांची माहिती उपलब्ध करून देणे इत्यादीसाठी मा. मंत्री (पर्यटन) यांच्या अध्यक्षतेखाली दिनांक १९/०७/२००४ रोजी झालेल्या बैठकीत जिल्हाधिकारी यांना रुपये ५.०० लाखापर्यंत निधी उपलब्ध करून देण्याचा निर्णय झालेला आहे. त्यामुळे जिल्हाधिकारी यांच्याकडून प्रस्ताव प्राप्त झाल्यास पर्यटन व सांस्कृतिक महोत्सवासाठी रुपये ५.०० लाखापर्यंत निधी प्रसिध्दी या लेखाशिर्षाखाली उपलब्ध करून देण्यात येतो.

पर्यटन स्थळांच्या प्रसिध्दीसाठी, प्रचलनासाठी व पर्यटकांच्या वृद्धीसाठी पर्यटन महोत्सव साजरा करणे आवश्यक आहे. पर्यटन महोत्सवामुळे पर्यटनस्थळांची माहिती मिळेल, पर्यटकांच्या संख्येत वाढ होईल तसेच स्थानिक लोकांना पर्यटनस्थळी उदरनिर्वाह करण्यासाठी व्यवसाय मिळेल अशी ह्या मागची भूमिका आहे.

सांस्कृतिक महोत्सव हे सांस्कृतिक कार्यविभागाच्या अख्यत्यारित येत असल्याने सन २००८-०९ मध्ये महामंडळामार्फत महोत्सव साजरा करण्यात येऊ नये असा तत्कालीन मा. मंत्री, पर्यटन यांच्या मान्यतेने निर्णय घेण्यात आला. त्यामुळे सन २००८-०९ मध्ये व सन २००९-१० मध्ये महोत्सव आयोजित करण्यात आलेले नाहीत. त्यामुळे पर्यटन व सांस्कृतिक महोत्सव पर्यटन विभागामार्फत आयोजित करण्याचा प्रश्न शासनाच्या विचाराधिन होता.

शासन निर्णय :

महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळास वर नमूद केलेले महोत्सव केंद्र शासनाच्या/राज्य शासनाच्या निधीतून व प्रवर्तकाच्या सहभागातून तसेच संबंधित जिल्हाधिकारी यांनी संबंधित जिल्ह्यामध्ये प्रत्येक वित्तिय वर्षातून एकदाच राज्य शासनाच्या व प्रवर्तकाच्या सहभागातून सन २००९-१० मध्ये व दरवर्षी पर्यटन व सांस्कृतिक महोत्सव भरविण्यास शासन मंजूरी देत आहे.

महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ व जिल्हाधिकारी यांनी जिल्ह्यातील पर्यटन महोत्सव आयोजित करताना कार्यक्रमाचे स्वरूप, नियोजन, कृतीआराखडा, ठिकाणे, आर्थिक गरज इत्यादीबाबत निर्णय घेण्यात यावा. जिल्हाधिकारी यांनी महोत्सवाचे आयोजन करून तपशिलवार प्रस्ताव शासनास सादर करावा. शासन स्तरावर प्रस्तावाची छाननी करून शासन मान्यतेने संबंधित जिल्हाधिकारी यांना रुपये ५.०० लाखाच्या मर्यादेत प्रसिध्दी या लेखाशिर्षाखाली तरतूदीतून महोत्सवासाठी निधी उपलब्ध करून देण्यात येईल. जिल्हाधिकारी यांनी महोत्सव आयोजना नंतर खर्चाचा तपशिल शासनास सादर करण्यात यावा. महामंडळ व जिल्हाधिकारी यांनी कार्यक्रम आयोजित करताना सर्व साधारणपणे जिल्ह्यातील ऐतिहासिक वास्तू, पुरातन किल्ले, पुरातन महत्वाची पर्यटकांच्या दृष्टीने पर्यटन स्थळे इत्यादीबाबत महोत्सवात माहिती उपलब्ध करून देणे आवश्यक आहे. तसेच कार्यक्रमाचे स्वरूप भौगोलिक दृष्ट्या खालील प्रमाणे असावे.

१. जिल्ह्यातील विविध लोक कला जसे दशावतार, चित्रकथा, फुगडी
२. विविध सांस्कृतिक कार्यक्रम जसे गायन, वादन, संगीत, कथा कथन/परिसंवाद, नाटक/संगीत मैफिल
३. चित्रकला, हस्तकला, रंगावली प्रदर्शन, विविध प्रकारचे प्रशिक्षण, प्रदर्शने, जाहिरात, क्रिडा स्पर्धा
४. फळेमहोत्सव / खाद्यमहोत्सव

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने.

का. बा. डमाले

(आ. बा. डमाले)

कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

संशोधक स्तंभिकांक - २०१४०६१११२५२२४३७२३

प्रति,

महालेखापाल, महाराष्ट्र - १, (लेखा परिक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई
 महालेखापाल, महाराष्ट्र - २, (लेखा परिक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), नागपूर
 मा. मंत्री, पर्यटन यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
 मा. राज्यमंत्री, पर्यटन यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
 प्रधान सचिव, पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग (पर्यटन), मंत्रालय, मुंबई
 विभागीय आयुक्त, कोकण, पुणे, नाशिक, औरंगाबाद, अमरावती, नागपूर
 व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ, मुंबई
 सर्व जिल्हाधिकारी
 सर्व कोषागार अधिकारी,
 अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
 निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
 नियोजन विभाग (कार्यासन-१४११/१४४४), मंत्रालय, मुंबई
 वित्त विभाग (का.व्यय-१४/अर्थोपाय) मंत्रालय, मुंबई
 पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, सां. का-३, मंत्रालय, मुंबई
 निवड नस्ती, कार्यासन-पर्यटन.
